

IGRA PREDŠOLSKEGA OTROKA

»Otroška igra je tista dejavnost, ki najbolj naravno združi temeljna načela predšolske vzgoje.«
(Kurikulum za vrtce, str. 19)

Igra je poleg zadovoljevanja osnovnih fizioloških potreb najpomembnejša in osnovna dejavnost, potrebna za zdrav telesni in duševni razvoj predšolskih otrok. Otroci ob njej pridobivajo intelektualne, socialne, govorne, čustvene, moralne, gibalne in še kakšne izkušnje. Gre za spontano, notranje motivirano dejavnost, ki vključuje igralčevo ustvarjalnost. Otroci ne ločujejo med igro in delom – za njih je igra delo. V povprečju se otroci v predšolskem obdobju igrajo 7 do 9 ur dnevno.

Skozi igro se otroci razvijajo, sproščajo, premagujejo strahove in preko ponavljanja popravljajo napake ter tako izboljšujejo svoje spretnosti. V igri se srečujejo s težavami, se jih učijo reševati in vztrajati v iskanju rešitev. Prav tako pridobivajo različna spoznanja o svetu, ustvarjajo, razvijajo svoje čute, sposobnosti, pomnjenje, mišljenje, govor, ... Preizkušajo se v različnih vlogah in socialnih odnosih.

Z razvojem se igra otrok spreminja glede na vsebino (v vsakem obdobju prevladujejo drugačne oblike igre), čas igranja in število igralč (starejši kot so, manj igralč potrebujejo, dlje časa lahko vztrajajo v igri, igra je kompleksnejša), delež telesne aktivnosti pri igri (pri majhnem otroku skoraj v celoti prevladuje fizična stran aktivnosti, sčasoma pa se del aktivnosti prenese tudi na miselni nivo) in soigralce (mlajši se pogosteje igrajo sami, z odraslimi in z manjšim številom soigralcev; število le-teh se z razvojem širi).

V predšolskem obdobju lahko pri otroku opazimo več oblik igre (glede na vsebino), ki se med seboj prepletajo in povezujejo:

Vrsta igre	Starost, za katero je značilna	Kako jo prepoznamo	Primeri
Funkcijska/zaznavno-gibalna	Od 3. in 4. meseca naprej (1. in 2. leto, nato začne upadati)	Gre za prakticiranje določenih spretnosti (funkcij), zlasti občutenja in zaznavanja ter gibanja; običajno ni povezana z značilnostmi igralnih sredstev ali njihovo izrazno vsebino; odraslim se zdi kot nekaj, kar otrok »pač počne«	Plazenje, plezanje, guganje, tipanje, okušanje, prenašanje stvari, odpiranje, zapiranje, mečkanje, trganje, čečkanje ...
Ustvarjalna (posebna oblika je konstrukcijska igra)	Vse predšolsko obdobje, najbolj okrog 4. leta	Po gradnji in obdelovanju materialov, risanju, slikanju, pisanju, ročnih delih; pokaže, kako se otrok razvija ob uporabljanju različnih predmetov; bistvena sprememba v konstrukcijski igri je načrtovanje (otrok vnaprej pove, kaj in kako bo sestavil)	Sestavljanje gradnikov, slik iz delov, oblikovanje gline, plastelina, slanega testa; tudi kot pripovedovanje, dramatiziranje, gibalno in glasbeno ustvarjanje
Dojemalna	Vse predšolsko obdobje; hkrati z razvojem spoznavnih sposobnosti in domišljajske igre	Zajema poslušanje, opazovanje, posnemanje in branje	Poslušanje zgodb, opazovanje slik, gledanje filmov in predstav, ...

Simbolna/domišljajska	Od 2. leta naprej	Otrok si predstavlja stvari, ljudi ali dogodke, ki dejansko niso prisotni (uporablja simbole); dve glavni obliki - oživiljanje predmetov in igra vlog	Igre pretvarjanja, da hranijo dojenčka, popravljajo avto, so gasilci, policaji, trgovci na tržnici, ...
Igra s pravili	Od 3. leta naprej	Igra, v katerih mora otrok prepoznati, sprejeti in se prilagoditi vnaprej določenim, dogovorjenim in sprejetim pravilom	Kdo se boji črnega moža?, ristanc, odbojka, nogomet, Človek, ne jezi se, Activity, Črni Peter, Ringa, ringa raja, didaktične igre

VRSTE IGER GLEDE NA OTROKOVO SOCIALNO UDELEŽBO

Do 2. leta prevladuje **samostojna igra**: otrok se še ni sposoben igrati z vrstniki, druge otroke zgolj opazuje. Med 2. in 3. letom se pojavi **vzporedna igra**: otroku je všeč, da je skupaj z vrstniki, a sodelovanja z njimi še vedno ni zmožen; otroci se še vedno igrajo vsak zase, se pa že pojavljajo elementi posnemanja igre drugega in jemanje igrač drugemu, kar pomeni konflikte med otroki in tudi fizična obračunavanja. Po 3. letu narašča zanimanje za vrstnike: govorimo o **skupni igri**, ker otroci že zmorejo sodelovati med seboj, še vedno pa pogosto prihaja do konfliktov. Najraje se igrajo v manjših skupinah po dva ali trije, skupine se pogosto spreminjajo. Značilni obliki sta asociativna (v igri nimajo skupnega cilja) in sodelovalna igra (otroci težijo k istim ciljem, četudi jih dosegajo z medsebojnimi trenji).

Mlajši predšolski otrok ne more vedno znati počakati na igračo, ki jo uporablja nekdo drug, in ni nujno zmožen posoditi drugemu svojo igračo v zameno za njegovo. Vedenja, ki jih odrasli včasih razumejo kot sebičnost, so namreč zgolj logična posledica otrokove razvojne stopnje mišljenja (egocentrizma).

IGRAČE

Vsi otroci potrebujejo material in igrače, ki spodbujajo telesni in kognitivni razvoj. Dobra igrača zagotavlja optimalen razvoj otroka, zato bodite pozorni, da je prilagojena otrokovi starosti. Prve igrače so deli telesa - prstki, roke in noge; kasneje najbližji predmeti iz okolja, z razvojem otrokove igre pa igrače postajajo vedno bolj strukturirane. Didaktične igrače so lahko vse, ki so kakovostne in primerne otrokovi starosti. Tudi običajne igrače, kot so lutke in avtomobilčki, lahko otroka spodbujajo k razmišljanju in razvijajo domišljijo. Prava igrača je tista, ki otroka zanima in zabava, zato ni univerzalnega recepta za nakup igrač.

VLOGA ODRASLIH

Starši se v otrokovo igro lahko vključujejo že od zelo zgodnje starosti naprej. Z dojenčkom se intuitivno začnejo igrati igre »ku-ku« in »kje je«, ko se gibljejo iz njegovega vidnega polja in nazaj, ga pokrivajo s pleničko čez obraz, jo snemajo in podobno. Nekje od starosti 1, 5 leta začne otrok sam starše pogosto vabiti v igro. Tako dobi občutek potrditve in veselja ob lastnih zmognostih gibanja ter razmišljanja.

Če igro določajo in usmerjalo odrasli, le ta na otroka deluje negativno, ker zavira njegovo ustvarjalno domišljijo, lastne pobude in samostojnost. Takšna igra otroka ne sprošča in mu ne daje zadovoljstva. Tudi druga skrajnost ni priporočljiva, še posebej pri mlajših otrocih, ki imajo veliko željo po igri, pa si ne znajo pomagati pri iskanju in uporabi sredstev. Odrasli naj s svojimi idejami razvija igro, ki že poteka, pri čemer naj ohranja spontanost in otrokov nadzor nad igro. Naloga odraslih je, da otrokom omogočajo igro v primernem prostoru, nudijo ustrezne materiale in pokažejo zanimanje za otrokovo igro. Pravilno in celo potrebno je, da odrasli posežejo v igro, če otrok v igri preveč posnema negativne vzore ali če otroci zapostavljajo določenega otroka. Otrok potrebuje spodbude na začetku igre ali med igro, zlasti če pride do medsebojnih težav ali nesporazumov. Starši so pomembno »cedilo« pri izbiri otrokovih aktivnosti in igrač, saj otrok še ne zna presoditi, kaj je dobro in koristno zanj. Naloga staršev je, da otroku nudijo kakovostne in varne igrače. Odrasli naj ne spodbujajo nasilne igre z vzgledi ali kupovanjem nasilnih igrač. Prav tako je naloga staršev, da nadzorujejo izbiro kakovostnih in otrokovi starosti primernih vsebin na televiziji in računalniku, omejevanje časa pred ekranom in zagotavljanje gibanja na svežem zraku. Otroku je čas, ki ga preživi s starši, najbolj dragocen, zato ga izkoristite za zabavne dejavnosti in sproščen pogovor.

Viri:

- Čas, M. in Kranjc, M. (2015). *Otroška razigranka*. Priročnik/učbenik za modul Igre za otroke v programu Predšolska vzgoja. Velenje: ModART d.o.o.
- Demšar, A. (n.d.). *Igra in prosti čas*. Spletna stran Vrtca Jesenice. Povzeto 19.7.2018 s <http://www.vrtecjesenice.si/files/2014/09/igra-in-prosti-cas.pdf>
- Praper, P. (1992). *Tako majhen pa že nervozen!?*. Nova Gorica: Založba EDUCA.
- Žnidaršič, S. (n.d.). *Otrokova igra*. Povzeto 19.7.2018 z http://www.oshjh-staritrj.si/files/2013/03/OTROKOVA_IGRA.pdf